

(rajonas / miestas, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės) _____

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

2016 m. pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo užduotis

Skaitymas, kalbos vartojimas ir rašymas

2016 m. gegužės 4 d.

Trukmė – 3 val. 20 min.

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Užrašykite savo vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai, mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse.
- Formuluokite atsakymus savais žodžiais. Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.
- Trumpinimai KALBOS VARTOJIMO TESTE neleistini (išskyrus vienaskaitos vietininko linksnį).
- Parašykite 200–250 žodžių tekstą, atlikdami rašymo užduotį. Parašę suskaičiuokite žodžius ir paraštėje pažymėkite 200 žodžių ribą. Jei žodžių mažiau, parašykite jų skaičių.

PASTABA. Neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Skaitymas	20			
Kalbos vartojimas	15			
Rašymas	25			
Galutinė taškų suma	60			

TAŠKAI

Vertinimo komisija: _____

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

SKAITYMAS

(Trukmė – 50 min.)

I užduotis. *Skaitydami tekstą raskite, kur turėtų būti išimtieji sakiniai A–K.*

Vienas sakinytis yra ne iš šio teksto.

Atsakymus rašykite lentelėje ATSAKYMAI.

Pastaba. *Pribraukyti, užrašyti pieštuku arba neįrašyti į ATSAKYMŲ lentelę atsakymai neįskaitomi. (8 taškai)*

0 atvejis – pavyzdys.

KAIP VEIKIA PYKTIS?

(0) A Šuo pasišiaušia, iššiepia dantis ir parodo, kad yra pasiruošęs pulti. Jei nesate šuns šeimininkas ir mėginsite iš jo atimti kaulą, šuo ne tik urgs, bet išsižios ir puls, bandys jums įkąsti.

(1) ____ O kaip žmonės rodo pyktį? Mes nešiepiame dantų, nepasišiaušiamo, nepuolame kandžiotis. Ir vis dėlto galima atpažinti, kada žmogus nusiteikęs agresyviai. Tuomet jis kitaip elgiasi, kalba, kitaip atrodo, dar daugiau – jo psichikoje ir organizme prasideda tam tikri nematomi procesai.

(2) ____ Kai kurie įniršę tiesiog rėkiame. Kiti – svaidome, kas papuola po ranka. Dar kiti – paleidžiame kumščius į darbą. (3) ____ Tačiau jei savo tiesą giname apsiginklavę pykčiu, iš tikrųjų atrodome ne gerbtini, bet apgailėtini. Be to, pykčio priepuoliai žalingi sveikatai. (4) ____ Žinoma, mes pastebime tik paprastesnius požymius: raumenų įsitempimą, spartesnį širdies plakimą, kvėpavimo padažnėjimą. Vis dėlto tyrimai rodo, kad žmonės, kurie dažnai ir stipriai pyksta, nuo širdies problemų kenčia keturis – penkis kartus dažniau.

O ką jums duoda pykčio reiškimas? (5) ____ Ar pyktis padeda gauti tai, ko norite? Jei į šiuos klausimus atsakėte teigiamai, klaidingai tikite mitu, kad pyktis padeda pasiekti pageidaujamo rezultato. Kai kurie galite nesutikti, nes savo gyvenime esate matę visiškai priešingų pavyzdžių. Tarkime, vienas žmogus pagrasino kitam, ir šis įvykdė pirmojo reikalavimą. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad agresyvūs žmonės lengviau nei kiti gauna tai, ko nori. (6) ____ Nors kiti žmonės gali ir įvykdyti reikalavimą, bet koks bus jų požiūris į grasinantįjį? Prisiminkite patys situacijas, kai kas nors jums grasino. Ką mąstėte ir ką jautėte tokiam žmogui? Baimę, ką dar? (7) ____ Taigi kai ko nors siekiame kitiems grasindami, tampame slaptos paniekos objektais, tegu mums ir bus rodoma išorinė pagarba ir palankumas. Rodydami pyktį paprastai siekiame, kad kitas žmogus atsižvelgtų į mūsų interesus, parodytų mums pagarbą, įvykdytų mūsų reikalavimus. Tačiau tikrasis efektas yra visiškai priešingas – sulaukiame ne tikros, nuoširdžios pagarbos, bet slaptos, nematomos paniekos, pykčio, neigiamo vertinimo. (8) ____

Pagal Aistę Diržytę

- A** *Turbūt yra tekę matyti šunį, kuris supyksta mėginant iš jo atimti kaulą.*
- B** Vadinasi, reikia ne pykti, o išmokti prie jos prisitaikyti.
- C** Ar manote, kad žmonės jūsų negerbs, jei nerodysite jiems pykčio?
- D** Taip pasireiškia šuns agresija.
- E** Taigi agresija visada gimdo agresiją, bet ne pagarbą.
- F** Sutikite – pyktį, gal net slaptą panieką...
- G** Kaip elgiamės apimti pykčio?
- H** Tokį elgesį dažnai lemia mūsų noras apsiginti.
- I** Tačiau tai yra tik iliuzija.
- K** Kai žmogus supyksta, prasideda vidinis organizmo nuodijimas.

ATSAKYMAI

0	1	2	3	4	5	6	7	8
A								

Taškų suma (maks. 8)		
----------------------	--	--

2 užduotis. Perskaitykite Rimanto Černiausko novelės „Laiškas“ ištrauką ir atsakykite į klausimus. (12 taškų)

Pastaba. Atsakymus į klausimus formuluokite savais žodžiais, aiškiai ir glaustai. Jei neprašoma pateikti pavyzdžių iš teksto, necituokite.

Dar gerai, kad jiems liko laiškai. Rašydavo juos prie aliejinės lempos tamsiais rudens vakarais ir laukdavo atsakymo, kartais per paštą, o kartais per pasiuntinį, *kantorių*¹ ar bažnyčios vargonininką Zėligmoną, dar jauną vaikį, kuris netingėdavo jodinėti su pavedimais po Gumbinės apylinkes, o jei reikia, ir dar toliau. „Dieną, kada aš rašiau, pasakys mano *paslas*²“, – pridurdavo laiško gale. Juk paslas taip pat buvo laiško dalis. Kaip garbingą svečią, jį sodindavo stalo gale, vaišindavo kava, klausinėdavo dar ir to, kas popieriuje neparašyta ar minėta tik puse lūpų. Apie kunigo *podagrą*³, apie skaudančius dantis, apie dusulius, kurie puola Aną Reginą. Jeigu paslas guvus ir kalbus, jis papasakos daug daugiau, nei sudėjo ant popieriaus kunigas Kristijonas.

Šiandien laišką atgabeno pašto arkliais ir paliko Anai Reginai, nes jis buvo išėjęs savo *būry*⁴ lankyti.

Laiškas visada į namus atnešdavo džiaugsmą ir šventę. Jis nepuldavo jo praplėsti iš skubos drebančiom rankom, jis padėdavo laišką ant stalo greta Senojo Testamento, liepdavo Anai Reginai sutaisyti geros kavos, švariai nusiplaudavo rankas, susišukuodavo dar vis tankius, žilus plaukus ir tada neskubėdamas apžiūrėdavo voką prieš šviesą. Tik tada prarėždavo jį peiliu, atsargiai, kad neįbrėžtų ir nesubraižytų popieriaus. Popierių jis taip pat atidžiai apžiūrėdavo, tyrinėdamas vandens ženklus, išpaudus jo kampe, popierius juk galėjo papasakoti, kur buvo jo šeimininkas, kur tą popierių pirkė: Kiautuosė, Tilžėje ar Karaliáučiuje.

Jei popierius būdavo iš Kiautų, kunigas supykdamas ir trumpam numesdamas laišką ant stalo, bambėdamas sau po nosim:

– Pamanyk, koks paršelis, buvo visai greta, galima sakyti, mūsų panosėje, ir nepanoro aplankyti savo senų draugų.

– O gal popierius iš seniau, – ramindavo jį moteris, – gal nupirko jo tarnas, *precentorius*⁵ ar kaimo *šaltyšius*⁶?

– Ką čia kalbi, – apmaudžiai mostelėjęs ranka, jis apimdamas, vėl paimdamas laišką, išlygindavo jį delnu ir prieš pradėdamas skaityti apžvelgdavo visą tekstą lyg vieną daiktą, lyg kaimo pievą iš savo varpinės. Baltą pievą, kurioje ganosi juodos avys. Dar dažniau tekstas savo kontūrais jam primindavo paukštį trumpu kaklu ir visai trumpom kojom.

– Lygu pelėda, – sakydavo jis, – pažvelk, Ana Regina, atrodo tartum pelėda.

– Ja, ja, – nusišypsodavo moteris, – o aš būčiau nepastebėjusi.

– Pataikauji, – atsikrenkšdavo Kristijonas, – tu matai geriau negu aš.

Ir piktai pasitaisęs ant nosies nustumusius akinius imdamas garsiai skaityti.

„Didžiai gerbiamas mano jaunystės dienų Bičiuli.“

Perskaitydamas laiško pradžią ir susimąstydavo. Johanas Šperberis visada pradeda tuo pačiu, skaudžiu sielai kreipiniu – jaunystės dienų Bičiuli. Būtinai nori priminti, tarsi pirštu parodyti jo metus ir tuščiai iššvaistytas dienas.

– Vėl susinervinai, – pastebėdavo Ana Regina, – juk pastatei naują bažnyčią, sodą išauginai.

– Kas iš to, – atsiliepdavo tylomis, – kiekvieno kunigo darbas.

– Pianiną padirbai, barometrą.

– Kas iš to, – nukirsdavo jis piktai ir vėl pasiimdavo laišką.

¹*Kantorius* – choro vadovas, dirigentas ir giedojimo mokytojas.

²*Paslas* – pasiuntinys.

³*Podagra* – lėtinė medžiagų apykaitos sutrikimo liga.

⁴*Būras* – Mažosios Lietuvos valstietis lietuvis.

⁵*Precentorius* – parapiinės protestantų bažnyčios vaikų mokytojas.

⁶*Šaltyšius* – kaimo seniūnas.

Klausimai ir atsakymai

1. Paaiškinkite, kodėl būdavo svarbus ne tik laiškas, bet ir jį atnešęs pasiuntinys.

(1 taškas)

2. Remdamiesi pateiktomis citatomis apibūdinkite kunigą Kristijoną.

<i>Citatos</i>	<i>Savybė</i>
„nepuldavo jo praplėšti iš skubos drebančiom rankom“	
„padėdavo laišką ant stalo greta Senojo Testamento“	

(2 taškai)

3. Dėl ko kunigas Kristijonas kartais susierzindavo apžiūrėjęs laišką?

(1 taškas)

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —

— —

— —

4. Išrašykite personifikaciją ir perfrazuotą mįslę, charakterizuojančias kunigą Kristijoną.

<i>personifikacija</i>	
<i>perfrazuota mįslė</i>	

(2 taškai)

5. Įvardykite pagrindinio veikėjo prototipą – istorinę asmenybę. Savo išvalgą pagrįskite **dviem** biografinėmis detalėmis.

Istorinė asmenybė _____

Biografinės detalės:

1) _____

2) _____

(3 taškai)

6. Kodėl geriausio draugo kreipinys kunigui Kristijonui yra skaudus?

(1 taškas)

7. Suformuluokite šio teksto pagrindinę mintį.

(1 taškas)

8. Įvardykite šio teksto funkcinį stilių.

(1 taškas)

Čia rašo
vertintojai
1 2

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

Taškų suma (maks. 12)

—

—

Iš viso taškų už skaitymą (maks. 20)

—

—

KALBOS VARTOJIMAS

(Trukmė – 30 min.)

1 užduotis. Skaitydami tekstą iš siūlomų žodžių parinkite vieną tinkamą ir jį pabraukite. (5 taškai)
0 atvejis – pavyzdys.

GAMTA RUDENĮ

Ruduo – tai metas, kai pamažu (0) aprimsta / *ramina* / *nerimsta* gamta. Pilkos, tylios, kartais lietingos rudens dienos... Pro debesų (1) *pašvaistę* / *properšą* / *proskyną* retkarčiais dar šypteli saulė, paglosto žemę ilgais auksiniais spinduliais, ir vėl visur nyku. Gervės, (2) *išsirikiavusios* / *rikiuodamos* / *surikiavusios* trikampių, leidžiasi į tolimą kelionę. Kitos, lyg (3) *kažką* / *kažkieno* / *kažko* laukdamos, suka ratu prieš tolimą žygį. Paukščiai, žvėreliai būriuojasi (4) *jaučiant* / *jaučiantys* / *jausdami* ateinančią žiemą. Seni medžiai jau be lapų, tik jaunesni dar prilaiko vieną kitą lapelį, bet ir tas, vėjui pūstelėjęs, (5) *nusklendžia* / *skleidžiasi* / *užsklendžia* žemėn.

Iš spaudos

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma (maks. 5)		
----------------------	--	--

2 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius ar žodžių junginius pavartokite nurodytu skaičiumi ir reikiamu linksniu. (15 taškų)
0 atvejis – pavyzdys.

GRAŽUOLĖ JŪRA

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
(0) <i>Báltija</i>	Lietuvà įsikūrusi prie (0) <u>Báltijos</u> jūros, kurios		
(1) gražiausias	pakrantė – viena (1) _____ visoje	—	—
(2) kopos	Euròpoje. Ramiai ošianti Báltijos jūra kviečia		
(3) spinduliai	(2) _____ pasimėgauti saulės	—	—
(4) pajūris	(3) _____.	—	—
(5) ruduo	Poilsiautojų (4) _____ galima	—	—
(6) kraštovaizdis	sutikti ir (5) _____. Nepaliestos	—	—
(7) ramybė	gamtos ieškotojai gėrisi (6) _____,	—	—
(8) širdis	stebi paukščius, džiaugiasi (7) _____,	—	—
(9) baltosios	kuri labai reikalinga miesto triukšmo nuvargintai		
(10) keturios	žmogaus (8) _____.	—	—
(11) du	Aktyvaus poilsio ieškotojai atranda įvairių užsiėmimų		
(12) kuri	ir pramogų. Kultūrinių ir istorinių tradicijų gerbėjai		
(13–14) šie kampeliai	aplanko Kuřšių nerijòs (9) _____ kopas,	—	—
(15) šiuolaikinis	(10) _____ žvejų gyvenvietes – Nìdą, Préilą,	—	—
	Pérvalką ir Júodkrantę – ir sužino šio krašto istoriją.		
	Líetuvai priklauso šiaurinė penkiasdešimt		
	(11) _____ kilometrų Kuřšių nerijòs	—	—
	pusiasalio dalis, (12) _____ ir	—	—
	įsikūręs Nèringos miestas.		
	Būtent (13–14) _____	—	—
	_____ geriausia ieškoti	—	—
	atgavos (15) _____ žmogui.	—	—
	<i>Iš spaudos</i>		

Taškų suma (maks. 15)		
-----------------------	--	--

3 užduotis. Iš kairėje pateiktų veiksmažodžių padarykite tinkamas asmenuojamąsias formas ir įrašykite jas į tekstą. (15 taškų)

0 atvejis – pavyzdys.

KAIP MATEMATIKA PUOSELĖJA PROTĄ

Esamuoju laiku

(0) palikti	Matematika retą (0) <u>palieka</u> abejingą. Nors kartais mes
(1) nekęsti	jos (1) _____, bet kiti
(2) išvelgti	(2) _____ jos ypatingą prasmę. Ne
(3) skverbti	veltui į Lietuvą (3) _____ mada
	priimant į darbą pretendentai teikti tam tikrus testus.

Būtuoju kartiniu laiku

(4) pastebėti	Galbūt tu (4) _____, kad nuo seno
(5) bendradarbiauti	matematikai (5) _____ su
(6) apdoroti	medikais. Pasitelkdami matematikos mokslą, medikai ne
(7) tirti	kartą (6) _____ įvairius duomenis,
	(7) _____ naujų vaistų veiksmingumą.

Būtuoju dažniniu laiku

(8) žavėtis	Mes, tarpusavyje aptarę vieną ar kitą uždavinį,
	(8) _____ rastu sprendimu.

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —

— —

— —

— —

— —

— —

— —

— —

Būsimuoju laiku

(9) gilintis	Jei jūs (9) _____ į uždavinio sąlygą, (10) _____ rasti geriausius sprendimo būdus, o vėliau jūs (11) _____ iššūkius ir realiame gyvenime. Tuo nuoširdžiai (12) _____ jūsų mokytojai.
(10) įgusti	
(11) įveikti	
(12) džiaugtis	

Čia rašo
vertintojai

1 2

— —
— —
— —
— —

Tariamąja ar liepiamąja nuosaka

(13) susidurti	Metro traukiniai (13) _____, jei jų tvarkaraščių sudarytojai (14) _____ tiksliais matematiniais metodais. Tad ir tu (15) _____ matematiką, nes ji puoselėja protą.
(14) nesiremti	
(15) pamėgti	

Iš spaudos

— —
— —
— —

Taškų suma (maks. 15)		
-----------------------	--	--

4 užduotis. Pasirinkite iš **žodžių sąrašo** tinkamus žodžius ir įrašykite į tekstą. Kiekvieną žodį galite pavartoti tik vieną kartą. **Žodžių sąraše** pateikta daugiau žodžių, nei reikia įrašyti. (10 taškų)
0 atvejis – pavyzdys.

TAKAS MEDŽIŲ VIRŠŪNĖMIS

Žodžių sąrašas

ant / apie / bei / ~~i~~ / kad / kai / nuo / pas / prie / tad / tarp / už

Anykščių regioniniame parke atidarytas unikalus takas medžių viršūnėmis, tiksliau vadinamas Medžių lajų taku. Takas medžių viršūnėmis veda (0) i 35 metrų aukščio bokštą, (1) _____ kurio galima apžvelgti apdainuotąjį Anykščių šilėlių, pasigrožėti Šventosios upės vingiais, pasivaikščioti (2) _____ medžių. Takas prasideda netoli Pūntuko akmenų, lankytojams reikės užlipti (3) _____ kalvos. Apžvalgos bokšto architektūros motyvu pasirinkta aukštaitiška tautinė juosta, (4) _____ bokšto fasaduose dominuoja juostos motyvas. Informaciniuose stenduose pateikiama žinių (5) _____ Anykščių šilėlyje augančius medžius, augalus, gyvūnus. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba informavo, (6) _____ tako lankymas bus nemokamas, išskyrus tuos atvejus, (7) _____ lankytojai pageidautų užsisakyti specialią pažintinę programą. Mokėdami (8) _____ regioninio parko lankytojo bilietą žmonės prisidės (9) _____ parko vertybių puoselėjimo (10) _____ išsaugojimo.

Iš spaudos

Čia rašo
vertintojai

1 2

—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma (maks. 10)

--	--

Pirminė kalbos vartojimo taškų suma (maks. 45)
Galutiniai taškai (maks. 45 : 3 = 15)

RAŠYMAS

(Trukmė – 120 min.)

Užduotis. Perskaitykite Lietuvos moksleivių sąjungos kvietimą ir atlikite užduotį. (25 taškai)

Mieli mokiniai!

2016-ieji metai paskelbti Bibliotekų metais. Šią idėją iš dalies lėmė 21-ojo amžiaus problema: tyrimai rodo, kad jauni žmonės vis mažiau domisi literatūra, o tėvai vis rečiau skaito vaikams knygas. Šiuolaikinis rašytojas Nėlas Geīmenas (Neil Gaiman) teigia: „Pats paprasčiausias būdas užauginti raštingus ir visapusiškai protingus vaikus – išmokyti juos skaityti ir parodyti, jog skaitymas yra malonus užsiėmimas.“

Kviečiame baigiančius pagrindinę mokyklą mokinius pasidalinti savo mintimis apie knygų skaitymo reikšmę, pasvarstyti, kodėl svarbu dar vaikystėje įprasti skaityti knygas ir kuo šis įprotis naudingas žmogui visą gyvenimą.

Skelbiame rašinio konkursą.

Konkurso reikalavimai

Parašykite (200–250 žodžių) rašinį apie knygų skaitymo reikšmę.

Rašinyje:

- **papasakokite, kokias knygas skaitote jūs;**
- **paaiškinkite, kodėl svarbu skaityti nuo vaikystės;**
- **pasvarstykite, kuo įprotis skaityti knygas gali būti naudingas jums tolesniame gyvenime.**

Sugalvokite patrauklų, rašinio temą atitinkantį pavadinimą.

Sėkmės!

Pastabos

1. Rašinio pasirašyti nereikia.
2. Perrašę rašinį į švarraštį, suskaičiuokite žodžius ir paraštėje **pažymėkite 200 žodžių ribą**. Jei parašėte mažiau, taip pat nepamirškite nurodyti žodžių skaičiaus.

RAŠYMO VERTINIMAS

Kriterijus	Maksimalus taškų skaičius	VERTINTOJŲ SKIRTI TAŠKAI		
		I	II	Galutinis įvertinimas
TURINYS	8			
RAIŠKA:				
STRUKTŪRA	5			
STILIUS	5			
GRAMATIKA, RAŠYBA IR SKYRYBA	7			
<i>Atimami taškai už trūkstantį žodžių skaičių</i>				
Galutinė taškų suma	25			

